

Příloha A. Souvislosti zprávy o proveditelnosti a získané poznatky

Tato sekce poskytuje kontext hloubkové studie proveditelnosti týkající se FinTechového prostředí v České republice, jejíž hlavní zjištění jsou uvedena v kapitole 1. Tato studie tvořila základ doporučení uvedených v této zprávě pro implementaci regulačního sandboxu prezentovaného v kapitole 2. Účel, cíle, činnosti a všechny relevantní podrobnosti týkající se realizace studie proveditelnosti pro regulační sandbox v České republice jsou uvedeny zde, a to v souladu s akcí, na níž se tento projekt zakládá.

Účel a cíle studie proveditelnosti pro regulační sandbox v České republice

Posláním Generálního ředitelství Evropské komise pro podporu strukturálních reforem (GR REFORM) je propagovat hospodářskou, sociální a územní soudržnost Evropské unie podporou úsilí členských států o provádění reforem. Česká republika požádala Evropskou komisi o podporu podle nařízení (EU) 2021/240, kterým se zřizuje Nástroj pro technickou podporu („nařízení o Nástroji pro technickou podporu“). Na základě posouzení se Evropská komise rozhodla žádost financovat a poskytnout České republice technickou podporu, a to společně s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Technická podpora byla poskytnuta v oblasti administrativní a regulační reformy za účelem zřízení regulačního sandboxu pro společnosti poskytující finanční technologie (FinTech)¹ v České republice.

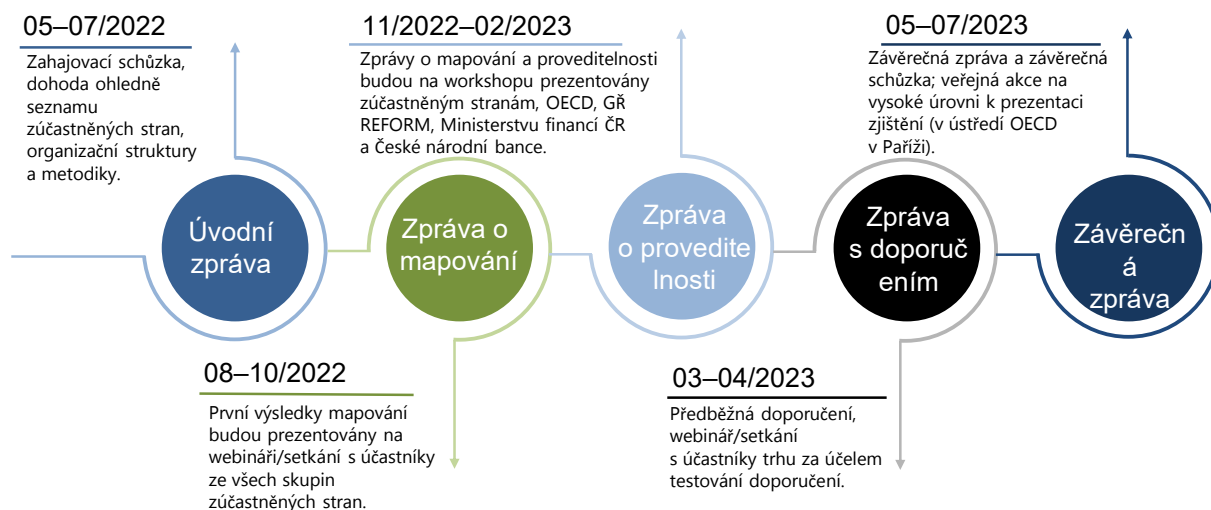
Finanční technologie mohou zlepšit efektivitu finančního sektoru, a to tím spíše v souvislosti s trendem digitalizace, který se zintenzivnil během pandemie COVID-19. Moderní technologie a výhody českého odvětví IT (technické kapacity, dovednosti) však nejsou plně využívány a v České republice neexistuje žádný zprostředkovatel inovací, který by se věnoval FinTechovým společnostem. Důležité je, že úroveň inovací a technické složitosti FinTechových aplikací vede k tomu, že s ohledem na existenci nebo použitelnost příslušných regulačních a dohledových rámců je vnímána nejistota.

Cílem akce bylo analyzovat současné a potenciální využití dat ve finančních a souvisejících politických rámcích a podpořit růst finančních technologií v České republice poskytnutím doporučení ohledně návrhu regulačního sandboxu s vyhrazenou testovací infrastrukturou pro sdílení a využívání dat s cílem využít potenciál FinTechových inovací při současném omezení vznikajících rizik a zabezpečení finančního systému.

Činnosti a výstupy uvedené v akci

Za účelem dosažení cílů akce provádí OECD akci postupně, přičemž vypracovala několik průběžných zpráv (Obrázek A A.1), a to prostřednictvím nepřetržitých konzultací s příslušnými českými zainteresovanými stranami a několika workshopů věnovaných prezentaci osvědčených postupů a poznatků týkajících se českého prostředí, s cílem podnítit diskusi a získat zpětnou vazbu.

Obrázek A A.1. Výstupy projektu

Akce byla zahájena **zahajovací událostí**, která se konala 5. května 2022 v Praze a jejíž účastníci zastupovali všechny skupiny zúčastněných stran, jichž se akce týká. Souběžně s tím začal tým OECD oslovovat mnoho příslušných zúčastněných stran prostřednictvím žádostí o osobní schůzky/pohovory a přizpůsobených dotazníků. Proběhly rozsáhlé konzultace s Českou národní bankou, Ministerstvem financí ČR a českými FinTechovými organizacemi. Několik dalších zúčastněných stran poskytlo týmu písemné odpovědi na otázky. OECD zveřejnila online dotazník zaměřený na začínající podniky a malé a střední podniky, který se zabýval těmito tématy: lidé a dovednosti, podnikové finance, inovace a správa dat, dodržování předpisů a rizika. Dne 1. července 2022 byla GŘ REFORM předložena **úvodní zpráva**, která představila provozní aspekty akce, včetně organizační struktury, popisu činností, harmonogramu, informačních potřeb, metodologie, komunikačních opatření, plánů externí komunikace, procesů zpětné vazby a potenciálních rizik spojených s prováděním akce.

Dne 20. září 2022 uspořádala OECD webinář, kde představila předběžná zjištění z **mapování českého FinTechového odvětví a prostředí** a obdržela zpětnou vazbu od účastníků. Vzhledem k tomu, že neexistovala žádná komplexní studie, která by popisovala FinTechové odvětví v České republice, byla zpráva o mapování zveřejněna jako zpráva OECD s cílem zlepšit viditelnost akce a poskytnout pevný základ místním a mezinárodním zúčastněným stranám (včetně investorů). Zpráva byla předložena GŘ REFORM dne 14. října 2022 a zveřejněna na akci dne 24. listopadu 2022 v Praze.

Zpráva o mapování přezkoumala stávající regulační a dohledový rámec z hlediska i) různých typů licencí a povolení, ii) příslušných procesů a iii) zapojených stran. Bylo rovněž provedeno posouzení možného dopadu nových legislativních návrhů EU na místní FinTechový trh. Toto posouzení vycházelo z důkladné analýzy důsledků očekávaných v současném navrhovaném regulačním rámci ve srovnání se stávajícím rámcem dohledu a regulace.

Zpráva vyhodnotila, že v České republice v té době působilo více než sto českých FinTechových společností, a to v řadě regulovaných i neregulovaných odvětví činnosti. Aktivita na finančním trhu v České republice je regulována Ministerstvem financí České republiky (MFČR), které vypracovává a přijímá politiku finančního trhu a připravuje právní předpisy. Česká národní banka (ČNB) je jediným jednotným orgánem dohledu nad finančními trhy v zemi. V listopadu 2019 zřídila ČNB kontaktní místo pro FinTech. Cílem kontaktního místa je pomáhat řešit nejasné regulační otázky – včetně licenčních a dohledových – s cílem usnadnit dodržování povinností, které účastníkům trhu ukládají právní předpisy o finančním trhu. Stanoviska ČNB poskytovaná prostřednictvím kontaktního místa nenahrazují oprávnění či schválení udělená v licenčním řízení a nejsou nijak závazná. Očekává se, že připravované návrhy právních předpisů EU zahrnou do oblasti působnosti regulace více subjektů, aby bylo dosaženo harmonizovaného právního

rámce v celé EU. Tím se v konečném důsledku zvýší počet subjektů, které budou podléhat povolení a dohledu ze strany ČNB.

Podrobné odpovědi na online dotazník k 5. říjnu 2022 poskytlo 24 FinTechových společností, což představuje téměř čtvrtinu všech českých FinTechových společností. Přístup k datům má pro FinTechové společnosti zásadní význam a data jsou jádrem většiny činností v oblasti finančních technologií (např. obchodní modely založené na umělé inteligenci v obchodování, půjčky, financování založené na blockchainu). Více než 67 % respondentů v dotazníku OECD uvedlo, že přístup k finančním i nefinančním údajům je pro rozvoj jejich podnikání přínosný. Pokud se jedná o sdílení dat zabezpečené formálními regulačními ujednáními a rámci, jako je PSD2, dostupnost dat není zaručena. Více než 46 % firem, které na dotazník OECD odpověděly, mělo problémy s přístupem k údajům o zákaznících od finančních zprostředkovatelů.

Podle zjištění dotazníku OECD se nejvýznamnější hlášené překážky FinTechových inovací v České republice týkají regulace: nedostatečná regulační jasnost (67 %), byrokracie (63 %) a požadavky na udělování licencí a dohled (58 %), po kterých následují vstupní bariéry (54 % respondentů). Podle průzkumu OECD by 71 % respondentů z řad FinTechových společností mělo zájem o účast v sandboxu se zaměřením na data, pokud by měl být k dispozici. Dvě třetiny z nich by měly zájem o účast pouze v závislosti na podmínkách takového sandboxu. Odpovědi zdůraznily důležitost dobře promyšleného návrhu a struktury jakéhokoli budoucího uspořádání sandboxu a také možný nedostatek jasného pochopení toho, co sandbox ze strany FinTechových společností obnáší, což podtrhuje důležitost jasné komunikace a požadovaného vzdělávacího úsilí, které může být nutné vyvinout před budoucím zřízením sandboxu.

Druhý workshop v rámci akce se konal 24. listopadu na Ministerstvu financí ČR v Praze. Na workshopu se sešlo 62 účastníků z veřejného sektoru, soukromého sektoru včetně FinTechových společností a sdružení zastupujících dané odvětví, akademické obce a dalších zástupců místních a mezinárodních orgánů. Byla představena předběžná analýza nedostatků a s účastníky ze všech částí prostředí proběhla otevřená diskuse o zjištěných nedostatcích a alternativních politikách za účelem nápravy nedostatků a zmírnění omezení rozvoje českého FinTechového prostředí. Součástí workshopu bylo také sdílení znalostí o opatřeních pro sdílení dat a diskuse u kulatého stolu o českém FinTechovém prostředí.

Zpráva o proveditelnosti, která byla předložena GR REFORM v lednu 2023, zdůrazňuje osvědčené postupy v politických rámcích napříč ekonomikami OECD s cílem podpořit rozvoj finančních technologií. S ohledem na tyto osvědčené postupy pak zpráva analyzuje současný regulační a dohledový rámec zavedený v České republice a dokumentuje nedostatky a bariéry související s dalšími aspekty českých finančních trhů, které mohou bránit rozvoji českého FinTechového odvětví. Zpráva zdůrazňuje finanční gramotnost a rozvoj kapitálového trhu jako oblasti, které je v České republice zapotřebí zlepšit, aby bylo dosaženo souladu s osvědčenými postupy. Existují náznaky toho, že současný dialog mezi ČNB a FinTechovými společnostmi nemusí být optimální. Z tohoto důvodu zpráva doporučuje zřízení určité formy zprostředkovatele inovací jako způsobu, jak podpořit šíření porozumění a znalostí předpisů, dohledu a norem a zároveň informovat orgány o dopadech předpisů, a tím podpořit inovace nejen na trhu, ale také v rámci orgánů.

Zprostředkovatel inovací, jako je regulační sandbox, by zejména mohl posílit omezenou kapacitu kontaktního místa pro FinTech, a to hlavně s ohledem na nadcházející změny regulačního prostředí spojeného s finančními technologiemi a na související vyšší potřebu poradenství, kterou FinTechové společnosti mají. Závěrečná zpráva **rozvíjí konkrétní doporučení** ohledně podoby sandboxu pro Českou republiku vyplývající z analýzy, a to v úzké spolupráci s Českou národní bankou a Ministerstvem financí. Tato doporučení vycházejí ze zkušeností s modely sandboxů v jiných jurisdikcích a jsou upravena tak, aby vyhovovala specifickým potřebám českého finančního prostředí.

Doporučením pro český sandbox je začít se zřízením „standardního“ regulačního sandboxu, který bude plně pod správou českých orgánů, a do maximální možné míry zajistit sdílení dat, pokud to podmínky

dovolí. Proveditelnost této možnosti bude založena na i) dostupnosti datových souborů a schopnosti je zpřístupnit; ii) kapacitě orgánů účastnících se sandboxu. Doporučená oblast působnosti českého sandboxu by se vztahovala na společnosti, které nabízejí inovativní produkt nebo službu, a to bez omezení týkajících se odvětví činnosti za předpokladu, že přímo či nepřímo spadá do působnosti orgánu finančního dohledu (ČNB). K účasti v českém sandboxu by proto mohla být zvažována jakákoli finanční činnost za předpokladu, že žadatelé z řad společností splňují stanovená kritéria způsobilosti. Doporučená struktura českého sandboxu nedoporučuje poskytovat žádné výjimky, omezená povolení nebo jiné zmírnění stávajících platných pravidel, které by bylo v každém případě v rozporu s pravidly EU. Doporučuje se, aby se u firem účastnících se českého sandboxu a dle uvážení orgánu dohledu přiměřeně uplatňovaly stávající požadavky na regulaci a dohled, které spadají do regulace finančních služeb EU. Sandbox by měl společností nabídnout individuální poradenství a atraktivní časové lhůty pro různé fáze testování.

Poznatky získané během provádění akce

Význam budování komunikačních kanálů mezi různými zúčastněnými stranami ve FinTechovém prostředí

Zásadní význam pro rozvoj FinTechového trhu má účinná komunikace mezi všemi zúčastněnými stranami zapojenými do FinTechového prostředí. Bez fungujících komunikačních kanálů založených na spolupráci je obtížné FinTechový trh rozvíjet a podporovat, neboť zúčastněné strany nemusí znát nebo dobře chápat odlišná stanoviska a vnímání. V případě českého FinTechového prostředí FinTechové společnosti vnímaly ČNB jako instituci, která stojí na straně velkých zavedených subjektů a nemá v úmyslu napomáhat rozvoji podnikatelského prostředí pro FinTechové společnosti a podporovat jejich růst. ČNB na druhé straně možná plně nevyužila výhod interakce s FinTechovými společnostmi, aby lépe porozuměla jejich obchodním modelům nebo řešila vnímané překážky jejich růstu.

Mezery v komunikaci mezi ČNB a FinTechovými společnostmi způsobily problémy v procesu udělování licencí poskytovatelům platebních služeb. Příkladem překážky, na kterou FinTechové společnosti z oblasti poskytovatelů platebních služeb narazily, je získání licence. ČNB se od zavedení regulačního rámce PSD2 potýká se zvýšenou poptávkou po licencích ze strany různých platebních subjektů a zároveň vyjadřuje nespokojenost s kvalitou těchto žádostí. Míra schválení těchto subjektů je nízká a počet poskytovatelů platebních služeb od roku 2018 klesá z důvodu přísnějších požadavků nových pravidel PSD2 a také jejich vymáhání ze strany ČNB a požadavků v oblasti AML.

Regulatorní sandbox může zlepšit dialog a snížit zátěž, s níž se FinTechové odvětví setkává nebo kterou vnímá. Aby bylo možné hlouběji porozumět hlavním překážkám, na které FinTechové společnosti narážejí, provedla OECD dotazníkové šetření s cílem shromáždit poznatky z pohledu odvětví. Hlavní hlášené problémy se týkaly především regulace, přičemž na prvních místech v seznamu se nacházely nedostatečná regulační jasnost, byrokracie a licenční požadavky. Ze zjištění vyplývá, že pro zlepšení komunikačních kanálů mezi orgánem dohledu a FinTechovými společnostmi skutečně existuje důvod a regulatorní sandbox by mohl být jedním ze způsobů, jak zlepšit dialog a zmírnit některé z uváděných zátěží, s nimiž se toto odvětví potýká, což by bylo přínosné pro orgány i pro FinTechové společnosti.

Forma zprostředkovatele inovací zřízeného orgány by mohla mít významný signalizační účinek

Mezi FinTechovými společnostmi a regulačními orgány / orgánem dohledu panuje protichůdné vnímání. V souvislosti s problémem nedostatečné komunikace se zdá, že mezi FinTechovými společnostmi a regulačními orgány / orgánem dohledu dochází ke střetu názorů. Orgány na jedné straně mohou vnímat mnoho FinTechových společností jako podniky, které nejsou ochotny nebo schopny investovat do pochopení a zajištění dodržování stávajících pravidel (což označují jako „byrokracii“) a které chtějí zůstat

mimo působnost regulačního orgánu pro účely regulační arbitráže. Na druhé straně se zdá, že FinTechové společnosti vnímají regulační orgány a orgány dohledu jako neochotné poskytovat poradenství nebo pomáhat rozvoji odvětví finančních technologií, a to navzdory potenciálu těchto firem přispívat k možné efektivitě a dalším přínosům pro společnost jako celek. Takové zobecněné vnímání je kontraproduktivní a neodráží realitu situace, neboť regulace a dohled poskytují společné výhody a usilují o společné cíle mezi FinTechovými společnostmi a orgány, jako je zaručení ochrany spotřebitele, což zvýší důvěru spotřebitelů v inovativní služby.

Regulační sandbox by mohl sloužit jako důležitý signalizační nástroj, jehož prostřednictvím orgány mohou prokázat svou ochotu podporovat bezpečný a odolný rozvoj FinTechového odvětví. Z hlediska signalizace by regulační sandbox mohl FinTechovému prostředí stále přinášet výhody bez ohledu na to, zda je sandbox rozsáhlý nebo malý a zda obsahuje málo nebo více funkcí. Tato iniciativa by mohla signalizovat úsilí orgánů o podporu lepšího dialogu s FinTechovými společnostmi a rozvoje bezpečného FinTechového prostředí. Mohla by tedy zlepšit současné vnímání mnoha subjektů ve FinTechovém odvětví ohledně možného negativního postoje, který regulační orgány a orgány dohledu zaujímají vůči inovacím ve finančním sektoru. Současně je důležité přidělit účastníkům sandboxu odpovídající kapacitu a nabídnout jim skutečné měřitelné výhody, jako jsou obvyklé pokyny a atraktivní lhůty, a to spolu se skutečným záměrem podporovat inovace, aby se zlepšilo současné vnímání.

FinTechové společnosti nejsou dostatečně vzdělávány o úloze a potřebě regulace při ochraně sebe sama, svých zákazníků a finančních trhů

Mnoho českých FinTechových společností, zejména mladých začínajících podniků, nechápe, jak důležitou roli hraje regulace při ochraně jejich vlastních aktivit, spotřebitelů na finančním trhu, kteří tvoří základnu jejich zákazníků, a finančních trhů, na kterých působí. Mnoha FinTechovým společnostem, které byly konzultovány během průzkumných a analytických fází projektu, chybělo důkladné pochopení základních cílů regulace na finančních trzích a specifik regulačních a dohledových požadavků na finanční činnost. I když to pro mnoho FinTechových společností ve vyspělých ekonomikách není neobvyklé, je možná potřeba zvýšit úsilí v oblasti finančního vzdělávání u FinTechových společností (a mikropodniků a malých a středních podniků obecněji).

Ve vztahu k FinTechovým společnostem může být zapotřebí zvýšit finanční vzdělávání. Vzhledem k úzké spolupráci orgánu dohledu se zúčastněnými podniky by k tomuto úsilí jako pozitivní vedlejší produkt mohlo rovněž přispět případné zřízení zprostředkovatele inovací v podobě regulačního sandboxu.

Poznámka

¹ Podle Rady pro finanční stabilitu (FSB) lze finanční technologie (FinTech) definovat jako „*inovace v oblasti finančních služeb založené na technologiích, jež mohou vytvořit nové obchodní modely, aplikace, procesy nebo produkty a mohou mít podstatný přidružený vliv na finanční trhy a instituce a způsob poskytování finančních služeb*“.

From:

Supporting FinTech Innovation in the Czech Republic

Regulatory Sandbox Design Considerations

Access the complete publication at:

<https://doi.org/10.1787/081a005c-en>

Please cite this chapter as:

OECD (2023), “Souvislosti zprávy o proveditelnosti a získané poznatky”, in *Supporting FinTech Innovation in the Czech Republic: Regulatory Sandbox Design Considerations*, OECD Publishing, Paris.

DOI: <https://doi.org/10.1787/248dd375-cs>

This document, as well as any data and map included herein, are without prejudice to the status of or sovereignty over any territory, to the delimitation of international frontiers and boundaries and to the name of any territory, city or area. Extracts from publications may be subject to additional disclaimers, which are set out in the complete version of the publication, available at the link provided.

The use of this work, whether digital or print, is governed by the Terms and Conditions to be found at <http://www.oecd.org/termsandconditions>.